

zapisuje się następująco

$$f(m_1 A_1, m_2 A_2, \dots, m_k A_k) = m f(A_1, A_2, \dots, A_k).$$

W dalszym ciągu, ilekroć będziemy szukali związków między wielkościami wymiarowymi, będziemy się ograniczali do klasy funkcji niezmienniczych i jednorodnych.

11.6.4. TWIERDZENIE II

Większość zastosowań analizy wymiarowej opiera się na twierdzeniu Buckinghama, które jest znane pod nazwą twierdzenia π .

Twierdzenie π można sformułować w sposób następujący:

Każde równanie fizyczne wiążące ze sobą n wielkości wymiarowych z których k jest wymiarowo niezależnych

$$f(A_1, A_2, \dots, A_k, \dots, A_n) = 0 \quad (11.41)$$

może być przekształcone na równanie bezwymiarowe zawierające $n-k$ bezwymiarowych parametrów, utworzonych z n wielkości wymiarowych

$$f(\pi_1, \pi_2, \dots, \pi_{n-k}) = 0. \quad (11.42)$$

Bezwymiarowe parametry π obliczamy łącząc iloczyny potęgowe przyjętych wielkości wymiarowo niezależnych kolejno z pozostałymi $n-k$ wielkościami.

Wartości tych iloczynów obliczamy rozwiązując następujący układ równań:

$$\begin{aligned} \pi_1 &= A_n^{a_1} A_1^{a_2} \dots A_k^{a_k}, \\ \pi_2 &= A_{n-1}^{b_1} A_1^{b_2} \dots A_k^{b_k}, \\ &\dots\dots\dots \\ &\dots\dots\dots \\ \pi_{n-k} &= A_{k+1}^{x_1} A_1^{x_2} \dots A_k^{x_k}. \end{aligned} \quad (11.43)$$

Wykładniki potęgowe $a_1, a_2, \dots, a_k, b_1, b_2, \dots, b_k, x_1, x_2, \dots, x_k$ dobieramy w taki sposób, aby parametry π były bezwymiarowe.

W tym celu każdemu iloczynowi π przyporządkowujemy równanie wymiarowe, co pozwala obliczyć wartości liczbowe wykładników wymiarowych.

11.7. OGÓLNE UJĘCIE STRAT LINIOWYCH METODĄ ANALIZY WYMIAROWEJ

Posłużymy się metodą analizy wymiarowej dla określenia strat liniowych wywołanych oporami ruchu jednostajnego w przewodzie.

Na podstawie danych doświadczalnych można określić zależność strat liniowych ciśnienia Δp_{sl} od średnicy przewodu d , jego długości l , własności fizycznych cieczy: gęstości ρ i współczynnika lepkości dynamicznej μ , średniej prędkości przepływu w poprzecznym przekroju przewodu v , średniej chropowatości k .

Zależność tę zapiszemy w postaci

$$f\left(\frac{\Delta p_{sl}}{l}, \mu, \rho, d, v, k\right) = 0, \quad (11.44)$$

gdzie straty ciśnienia Δp_{sl} są, jak wiadomo, funkcją liniową długości przewodu l .

W zależności (11.44) mamy $n = 6$ wielkości, których wymiary zawierają $k = 3$ jednostki podstawowe: m, kg, s.

Zgodnie z twierdzeniem π równanie (11.44) można przedstawić w postaci zawierającej $n - k = 3$ bezwymiarowych parametrów

$$f_1(\pi_1, \pi_2, \pi_3) = 0. \quad (11.45)$$

W celu wyznaczenia parametrów π obieramy trzy wielkości podstawowe, np.: ρ, v, d , które zawierają wszystkie jednostki podstawowe i są od siebie wymiarowo niezależne:

$$[m \cdot s^{-1}]^{a_1} \cdot [kg \cdot m^{-3}]^{a_2} \cdot [m]^{a_3} = 1$$

lub

$$[m]^{a_1 - 3a_2 + a_3} \cdot [kg]^{a_2} \cdot [s]^{-a_1} = 1,$$